

Илияс Жансүгіров атындағы Жетісу университетінде қос дипломдық білім беру бағдарламасы 2000 жылдан бастап жүзеге асырылып келеді. Шет елдік ЖОО-лармен ынтымақтастық қарым-қатынастар орнатып, жемісті жұмыс істеп жатыр. Мәселен, Польшаның Лингвистикалық және техникалық университетімен қос дипломды білім беру бойынша ынтымақтастық орнаған. Жетісу университетінде «Қазақ тілі әдебиеті», Польша университетінде «Филология» мамандығы болып табылады. Сондай-ақ ресейлік Алтай мемлекеттік университеті мен екі бағдарлама бойынша ынтымақтастық орнаған. Жетісу университетінде «Экология», ресейлік университетте - «Қоршаған ортаны тиімді басқару» мамандығы бойынша оқытылады. Осы жылы Италия республикасында орналасқан Марке политехникалық университетімен өзара ынтымақтастық орнамақ.

Илияс Жансүгіров атындағы Жетісу университеті ауылшаруашылығы бағыты бойынша қос дипломды білім беру бағдарламасын жүзеге асырмақ. Яғни, Жетісу университетінің студенті бола жүріп, Италияның Марке политехникалық университетінің де студенті атануға мүмкіндік бар.

Үш жыл Жетісу университетінің базасында білім аласыз. Төртінші жылы Италиядағы Марке политехникалық университетінде оқисыз.

Марке политехникалық университеті – Италияның Анкона қаласында орналасқан, рейтингі жоғары, беделді оқу орны. Еуропалық профессорлардан дәріс

Сәт сапар, жас маман!

ҚОС ДИПЛОМ – ҚОС ҚАНАТЫҢ

алып, әлемдік кәсіби білімге есік ашасыз. 4 жылда бакалавр дәрежесі бойынша қазақстандық және италияндық екі диплом аласыз.

2023 жылдың қазан айында Жетісу университеті Марке политехникалық университетімен ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойды. Нәтижесінде қос дипломдық білім беруді үйлестіру бойынша жұмысты бастап кетті. Осы орайда Жетісу өңірінің аграрлық аймақ екенін ескере отырып, университет «Агрономия» білім беру бағдарламасын жүзеге асыруды қолға алды. Марке политехникалық университеті өз кезегінде ауылшаруашылық ғылымдары мен технологиялары мамандығы бойынша бакалавриат бағдарламасын ұсынды. Кейіннен білім беру бағдарламаларын, оқу жоспарларын талқылап, 2024 жылдың сәуір айында қос дипломдық бағдарламаны жүзеге асыру туралы келісімге қол қойылды.

Қос дипломдық бағдарлама бойынша оқыту толығымен ағылшын тілінде болады. Қос дипломдық бағдарламаның 3-курсында немесе 4-ші курсты аяқтағанда, студенттер Марке политехникалық университетіне барып, бір семестр оқиды.

Қос дипломды бағдарлама бакалавриат деңгейінде жүзеге асырылады. Дегенмен, біз қазір университетіміздің базасында осы университеттің филиалын ашу мәселесін шешіп жатырмыз. Себебі, филиалдың ашылуы білім беру бағдарламаларының ауқымын кеңейтуді көздейді.

Марке политехникалық университетінің білім беру бағдарламаларын зерттедік, олардың экономика факультеті жеткілікті түрде дамыған. Сондықтан «Халықаралық экономика және кәсіпкерлік» бағыты бойынша қос дипломды білім беру бағдарламасын ашу мақсатында ынтымақтастықты одан әрі жалғастырмақ.

Әйткені олардың қос диплом бойынша тәжірибесі бар. Біздің университетте магистранттар «Экология» білім беру бағдарламасы бойынша оқиды. Сондай-ақ «Экология, қоршаған ортаны қорғау инженериясы» қос дипломдық бағдарламасын үйлестіруге болады.

Шартқа сәйкес италиялық ғалымдар жыл сайын бізге келеді. Ал біз қазір 2024-2025 оқу жылында келетін ғалымдардың нақты тізімін талқыладық. Бұл білім беру бағдарламалары бойынша «Энтомология» және «Жеміс шаруашылығы» бағыттары бойынша екі негізгі пәнді оқытатын ғалымдар, PhD докторлары.

Талқылаған шарттарға сәйкес, қазіргі уақытта студент оқу ақысын өзі түскен университетте төлейді. Сондықтан біздің университетке қос диплом бағдарламасына түсетін Студенттер мемлекеттік білім беру грантын алу барысында оқу ақысын төлейді немесе бұл біздің университет белгілеген құн бойынша шаруашылық келісім-шарт болады. Екінші оқу орны, яғни италияндық университет өз білімін тегін ұсынады. Бұл ретте университет біздің студенттердің тіркеу жарнасын өз есебінен төлейтін болады. Қос диплом бағдарламасына түскен әрбір студент тек бір рет, бір университетке оқу ақысын төлейді, бірақ екі диплом алады.

ZHETYSU UNIVERSITY
1972
Жетісу университеті
Times Higher Education
әлемдік рейтингісінде!

ДАСТҮРАІ АШЫТЫЛҒАН
СҮТ ӨНІМДЕРІМІЗ –
ҰЛТТЫҚ БАЙЛЫҒЫМЫЗ

НОВЫЕ ГОРИЗОНТЫ
ОБРАЗОВАНИЯ

ЖИЗНЬ В
РИТМЕ ТАНЦА

1972

Жетісу университеті Times Higher Education әлемдік рейтингісінде!

I. Жансүгіров атындағы Жетісу университеті алғашы рет Times Higher Education әлемдік рейтингісіне бірінші рет қатысып, 25 қазақстандық ЖОО-мен бірге "reporter" (қатысушы) мәртебесімен Times Higher Education рейтингісіне енді.

Impact Rankings рейтингісі Біріккен Ұлттар Ұйымының Тұрақты даму мақсаттарына (ЦУР – тұрақты даму мақсаттары) қол жеткізуде үздік университеттерді анықтайды. Түрлі ТДМ-де жоғары жетістіктерге қол жеткізе отырып, бұл университеттер қоршаған ортаның тұрақтылығын, әлеуметтік инклюзияны, экономикалық өсуді және серіктестіктерді қоса алғанда, әлемдегі ең өзекті мәселелерді шешуін көрсетеді. 2024 жылы Times Higher Education Impact Rankings әлемдік рейтингісіне 125 елден/аймақтан 2152 университет қатысты.

Осы рейтингтің нәтижелері бойынша Жетісу университеті ЦУР(ТДМ)-де келесі оң нәтижелерге ие болды:

- ЦУР (ТДМ) 4 Сапа біліміне сәйкес университет Қазақстанның үздік 5 университетінің қатарына еніп, 601-800 орынды иеленді;
- ЦУР (ТДМ) 5 Гендерлік теңдік бойынша университет Қазақстанның үздік 10 университетінің қатарына еніп, 401-600 орынды иеленді;
- ЦУР (ТДМ) 8 Лайықты жұмыс және экономикалық өсу бойынша университет Қазақстанның үздік 20 университетінің қатарына еніп, 801-1000 орынды иеленді.

Z ұрпақ пен X ұрпақтың айырмашылығы неде?

X, Y, Z... Бұл – әр заманда бір-бірін алмастырған ұрпақтар буынының шартты атауы. X ұрпақтары - 1963 жылдан 1983 жылға дейін туған адамдар. X ұрпақтың басты құндылықтары – өзгеріске дайындық, таңдау мүмкіндігі, индивидуализм, ғұмыр бойы оқуға әзірлік, жаңа эмоция іздеу, прагматизм, өзіне ғана сену. Бұл ұрпақ әр нәрсенің санына емес, сапасына мән береді. X ұрпағы өкілдерінің арасындағы ата-ана болып отырғандардың көбі үшін отбасы – балалары мен қарт ата-анасы – бірінші орында, ал карьера – екінші кезекте. Өте сабырлы, төзімшіл болып келеді. Дегенмен X ұрпақтар бір шеңберден шыға алмайды. Яғни, тәуекел жасауға бара бермейді. Олар үшін онлайн түрде жұмыс істеу дұрыс емес сияқты көрінеді. Бұл ұрпақ "ұят болады" деген ұғымға сүйенеді. Басқа адамдардың ойы мен көп санасады.

2003 жылдан кейін туылғандар Z ұрпағына жатады. Олар ең алдымен білім алуға, мансап құруға немесе өз ісін ашуға бағытталады. Отбасының құндылығы, өкінішке орай екінші орында. Жастардың басты құндылықтарының бірі - қозғалыс бостандығы. Мамандық таңдаудағы маңызды критерий - қашықтан жұмыс істеу немесе таңертеңнен кешке дейін кеңседе отыру. Яғни, ақшаны оңай жолмен табу жолдарын іздестіреді.

Екі буынның айырмашылығын көру үшін кішігірім сауалнама жүргіздім.

Кез келген мәліметті, ақпаратты қайдан алғанды жөн көресіз?

Қасым Мейер, университет түлегі:

- Қазір ғаламторда бәрі бар ғой, сол үшін ғаламтор арқылы ізденіп, қараймын.

Аубакиров Есең, қала тұрғыны:

- Жанымдағы адамдардан сұраймын немесе ұялы телефоннан көремін.

Сіз үшін жұмыстағы басты критерий қандай?

Қасым Мейер, университет түлегі:

- Әрине ол жұмыстың жайлылығы және жалақысы. Тағы маңызды критерий ол жұмыс кестесі, маған ыңғайлы болса болды. Жайлылық пен жалақы бірінші орында деп ойлаймын.

Аубакиров Есең, қала тұрғыны:

- Басты талап ол жалақы. Жалақысы жақсы болса және жұмыс тәртібі таңнан кешке дейін болса жақсы.

Бос уақытыңызда немен айналысасыз?

Қасым Мейер, университет түлегі:

- Телефон қараймын. Көбінесе «ТikTok» желісін қарап жатамын. Кешке жақын, далаға шығып серуендеп қайтамын.

Аубакиров Есең, қала тұрғыны:

- Демалысымды әйеліммен бірге бақшада өткізгенді ұнатамын немесе теледидар көремін.

Жетістікке жету үшін не істеу керек деп ойлайсыз? Оқудың маңыздылығы қандай?

Қасым Мейер, университет түлегі:

- Әрине жұмыс істеу керек. Бір орында отыра бермеу керек. Оқудың маңызы бар. Оқу керек, бірақ қазір оқусыз да көптеген жетістіктерге жетуге болады. Мәселен онлайн отырып та жұмыс істеуге болады. Интернет арқылы қаншама адам табысқа жетіп жатыр. Сол үшін пысық болсаң табысқа жете аласың деп ойлаймын.

Аубакиров Есең, қала тұрғыны:

- Еңбектену керек, оқу керек. Оқыған адам үлкен табысқа жетеді. Жақсы университетке түсіп, өзіңе жақын маман иесін оқу керек. Мен оны бала кезінде түсінбедім, қазір оқудың маңыздылығын сезініп жатырмын. «Еңбек етсең ерінбей, тояды қарның тіленбей», - деп Абай атамыз босқа айтпаған ғой. Еңбектеніп, оқып, жұмыс істеуіміз керек.

Өмірдегі ең басты нәрсе сіз үшін не?

Қасым Мейер, университет түлегі:

- Менің ойымша бірінші ата – анамның амандығы. Тағы бір бастысы ол өмірдегі орнымды табу. Өз орнымды тауып, жақсы жұмыс орнына тұру.

Аубакиров Есең, қала тұрғыны:

- Мен үшін балаларым, отбасым. Осы өмірде отбасым аман болса болғаны. Немере, шөберелерімді көріп кеткім келеді. Отбасым менің барым, ең жақын адамдарым. Олар үшін мен бәріне дайынмын.

Жас буын барлығын жеңіл қабылдайды. Олар жоспарлауды ұнатпайды, қазіргі сәтте барлығын алып қалуды қалайды. «Саяхаттап, ел-жерді көріп өмір сүруге болады» деп топшылайды. Өмірден ләззат алуды мақсат етеді. Бұл ұрпақ жаңадан шығып жатқан инновация, технологияға жақын. Логикалары шапшаң, олар көп прогресс әкелуі мүмкін. Олардан көп дүние үйренуге болады. Біраз жағдайдың дұрыс екенін сезеді және оған басқаларды үйрете алады. Бұл ұрпақ үшін шектеу жоқ. Олардың ойынша барлығын жасауға болады және олар өздеріне сенімді. Олар үшін өзі басты орында. Ал үлкен ұрпақ өзі ғана емес, отбасын да ойлайды. Өмірде шектеу бар секілді. Дегенмен үлкен буын өте саналы, еңбекқор, төзімді болып келеді. Олар жетістікке өздері жетуді мақсат етеді. Олар ұзақ жылдар бойы бір салада қызмет атқарып, тұрақтылықты қалайды.

Сіз бұл жайлы не ойлайсыз?

Дайындаған Аян АЙДАРҚЫЗЫ,
ЖПҚ-411 топ түлегі.

Бетті дайындаған Әйгерім ИЕБЕКОВА.

МИНИСТР САЯСАТ НҰРБЕК МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫНА САЛАНЫ ДАМУ ТУРАЛЫ БАЯНДАДЫ

Кездесу барысында Қасым-Жомарт Тоқаевқа жоғары білім және ғылым жүйесін дамытуға бағытталған бірқатар бастама мен жобалар таныстырылды.

Министр елімізде осы уақытқа дейін шетелдік жоғары оқу орындарының 25 филиалы ашылғанын айтты. Шетелдік серіктестермен аймақтардағы мемлекеттік университеттерді халықаралық білім беру стандарттары бар зерттеу университеттеріне айналдыру туралы келісімдерге қол жеткізілген.

Биыл студенттерге қаржылай қолдау көрсетудің жаңа тетіктері енгізіле бастады. Олардың қатарына «Келешек» бірыңғай ерікті жинақтау жүйесін, «Ұлттық қор – балаларға» бағдарламасын, жеңілдетілген білім беру несиесі мен дифференциаланған гранттарды қолқызуға болады. Аталған шаралар халықтың барлық санатына жоғары білімнің қолжетімді болуын қамтамасыз

етуге бағытталған.

Саясат Нұрбек жасанды интеллектіні дамыту жөніндегі Президент тапсырмаларының орындалуы туралы есеп берді. Оның айтуынша, қазір 8 жоғары оқу орнында 15 білім беру бағдарламасы бойынша 2000-нан астам студент жасанды интеллект саласын оқып жатыр. Цифрлық экономикаға бейімделген кадрлардың әлеуетін дамыту үшін Google, Nvidia, Coursera, 01 Edu System және Huawei сияқты трансұлттық компаниялармен ынтымақтастық орнатылған. Сондай-ақ жасанды интеллект саласында мамандар даярлау үшін «Болашақ» бағдарламасы арқылы жыл сайын 100 стипендия бөлу жоспарланып отыр.

Кездесу соңында Мемлекет басшысы жатақханалар салу, жоғары білім мен ғылым инфрақұрылымын одан әрі дамыту жөнінде бірқатар тапсырма берді.

СЕНАТОРЛАР ҒЫЛЫМ ТУРАЛЫ ЗАҢДЫ МАҚҰЛДАДЫ

Сенат Спикері Мәулен Әшімбаевтың төрағалығымен Палата отырысы өтті. Онда сенаторлар күн тәртібіне шығарылған заңдарды қарады.

Сенат отырысында депутаттар «Ғылым және технологиялық саясат туралы» заңды және оған ілесіп «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ғылым және технологиялық саясат, платформалық жұмыспен қамту және мемлекеттік бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заңдарды екінші оқылымда қарап, мақұлдады.

Палата Төрағасы атап өткендей, заңдарға енгізілген түзетулер ұлттық ғылыми жүйені жетілдіруді, сондай-ақ, ғылыми-техникалық және инновациялық қызметті тиімді үйлестіруді көздейді.

«Негізгі заң арқылы ғылыми қызмет субъектілері және олардың құқықтары айқындалды. Жас ғалымдарды ынталандыру және ғылыми қызметті қаржыландыру тетіктері де қайта қаралып отыр. Ғылыми-техникалық жетістіктерді коммерцияландыруға арналған түзетулер де қамтылған. Осыған орай кәсіпкерлерге салықтық және инвестициялық жеңілдіктер беру қарастырылып отыр. Алдағы уақытта қаралған заңдар еліміздің ғылыми жүйесін жаңғыртуға өз септігін тигізеді деп сенеміз», – деді Мәулен Әшімбаев.

Жастар жырлайды

Ілиясқа арнау

Жүрекке жол табады сауатты өлең,
Еңбегін ерен ердің, санап берем,
Еңбектің таза дәмі бәлек деген,
Қара өлеңнің құлагері Ілияс дер ем.

Кейбіреулер Ілиясты өлең дейді,
Өлеңдері от шашқан берен дейді,
Ал біреулер Ілиясты сәуле дейді,
Өлеңдері жүректі еурелейді.

Кейбіреулер өлеңдерін соғыс дейді,
Күреспесең шабытпен тоғыс дейді,
Демек, өлең мөп-мәлдір бір өң шығар,
Толқып жатқан толқындай терең шығар.

Ілиясты таныған бақыт екен,
Еңбектері тот баспайтын жақұт екен,
Ғасырдан ғасырларға созылатын,
Тарихтағы ұмытылмас уақыт екен.

Үмбет КАЗИМАН.
«Zhansugurov college».

Қазақтың мәңгі өлмейтін бәйтерегі

Жиырмасыншы ғасырдың азап таңы,
Қара түнек, қараңғылық азаптады.
Сол түнектен ап шығар күн сәулесі,
Ілиястан бастау алды азат таңы.
Жетісудың талмай жортқан құлагері,
Мұра болды күй әлемі, жыр әлемі.
Бостандық, теңдік пен, еркіндік деп,
Көгіне елдің жарқ етіп шыға келді.
Елдің мұңын жоқтады, жыр қалдырды,
Елменен бірге кешіп сұм тағдырды.
Кең даласын күйлі сөзбен күңіреніп,
Күмбірлеген күй үнімен нұрландырды.
Тұлпардайын тартып еді оза шауып,
Құлагердей құлатты тұсау салып.
Халқымның азат таңы деп жүргенде
Халық жауы атандырды жала жауып.
Қазақ үшін мәңгі биік атақ, ары,
Қазақ жауы атанды, қазақ жаны.
Қалайша қазағымның жанашыры,
Халқым деп, халық жауы атанады?
Жендеттермен тас қамал абақтыға,
Бейқадір қып, аттандырды қарап тұра.
Құрбаны боп, қандыкөз саясаттың,
Жазықсыздан ажал оғы атылуда.

Жаламенен қаралап, таптап арды
Ел жауы деп қидырған оққа жанды
Ілиястай қазағымның зиялысын
Алпысыншы жылдары ел ақтап алды
Ақ еді ол, қараймаған, дақ түспеген
Елді ертеңге сүйреген нақты іспенен
Қазақты қаймағынан айырмақ боп
Елді ерінен айырды атқыш немең
Жетісудан Ақсу болып құйылған,
Алып жырды қиыстырған қиыннан.
Қазақтың бәйтерегі емес пе еді
Азапталып қыршынынан қиылған.
Тулатып тұла бойды ой тереңі,
Сұм саясат қыспаса қайтер еді.
Тәнің өлді, ал жырың жанымызда,
Қазақтың мәңгі өлмейтін бәйтерегі.
Өзі өлсе де сөзі өлмес нар тұлғасың
Мәңгілік тарихта өшпей атың қалсын
Ізіңе ерген өрлесін «құлагерлер»
Енді ешқашан ешкім де атылмасын.

Сәрсенбай Дариға Серікқызы,
Қожа Ахмет Ясауи атындағы
Халықаралық қазақ-түрік университеті.

Қара өлеңнің өлмейтін құлагері

Кесек келбет, япырым-ай жырың алтын,
Жастайынан ұғынған сөздің парқын.
Дала мен Күй, Күйші мен Құлагерім,
Тарихта қалған сенің Ілияс атың.

Самар, шешен, дарынды ділмар еді
Қайтпас, қайсар, ержүрек ердің бірі
Ақиқат пен шындықтың музасы сен,
Қара өлеңнің өлмейтін құлагері.

Сөз сүлейі, салмақты, салиқалы,
Өлеңде тұрады әркез ақын жаны.
Сыр шертетін, сырлы сөз түйдек-түйдек,
Қызыл жалын, лаулаған өшпес мәңгі.

Ақсудың ерік бермес ағыны едің,
Қорғаны едің, қорғансыз қалың елдің.
Халық үшін Абайдан кейін тұрған,
Биік едің, өр едің, заңғар едің.

Сен едің шуақ шашқан таң шапағы,
Қара бұлт торуылдап барша маңды.
Сұм заман, сұрқиялар қаптап кетіп,
Халық жауы атанды, халық жаны.

Қазақ үшін туылған алып тұлға,
Жазықсыздан жазықсыз атылдың ба?
Жалған айып мойныға оратылып,
Өкініш пен мұң қалды жанарыңда.

Құлагер боп, топ жарып көсілдіңде,
Сыймадың-ау, арысым көк пен жерге.
Жөдігерім ұмытылмас, өшпейтұғын,
Ілияс боп сақталған ел есінде.

Сен туралы жазар жыр қыл қаламдар,
Сен туралы сыр айтар не замандар?
Сен өлмейсің, білемісің себебі-
Артыңда өзің сүйген қалың ел бар.

Гүлназ ҚАБИ,
студент.

Дәуір жаршысы

Ілияс ақын жырлаған жайын елдің,
Айттым атын алыпқа лайық ердің.
Өр Ақсудың перзенті ақынды
Күні дедім, елімнің айы көрдім.

Көрсететін тағдырын қыз баланың
Теңсіздіктен қу жүрек сыздағанын
«Мақпал» жыры - арудың өмір жырын
Оқығанда жылдарға жүз барамын

Күмбірлеткен қос ішек домбыраны,
Танытқандай өнерде бар мұраны.
«Күй» мен «Күйші»-ақынның шеберлігін
Дәуірлерге жеткізіп, өн қылады.

«Дала» жыры-тарихы ұлтымыздың,
Бет-бейнесі жұт көрген жұртымыздың.
Екі ғасыр жағдайын жырлап өткен
Ілияс – ақын жаршысы еурпымыздың.

Бейнелеген қазақ-қалмақ күресін,
Рүстем-ерді, қане, кімің білесің?
Ерлік жыры - «Рүстем қырағыменен»
Тарихына қосқан ақын үлесін.

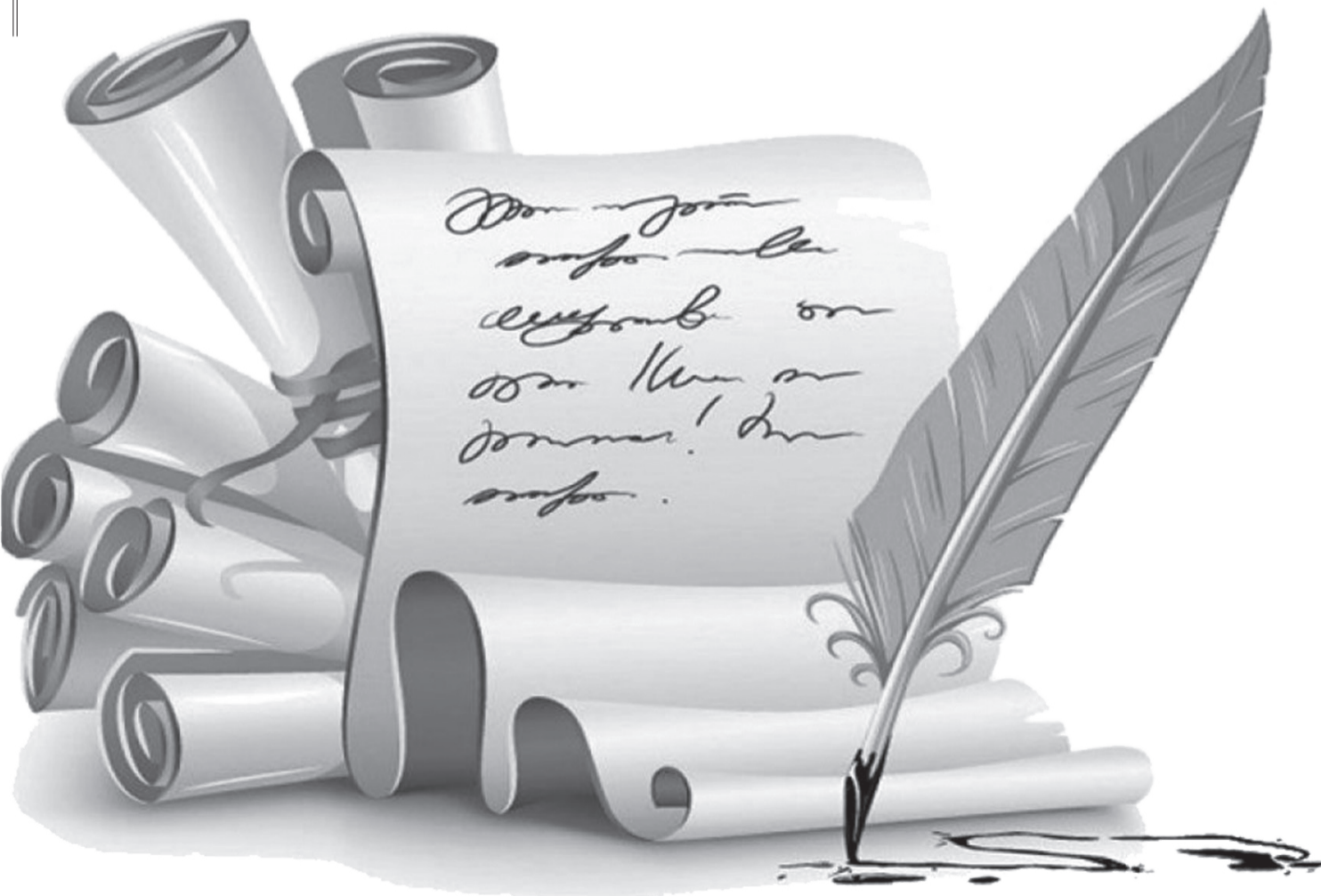
«Көнпеске», «Мәйек», «Қуат», «Мұз
қаласы»,
Еркін ел жолындағы жүз жарасы.
«Көбік шашқан» «Кеңес» пен «Жорық»
жырын
Ұғындырған ерлікпен түз баласы

Ақан атын танытып «Құлагермен»,
Налып ақын кеткен-ді жырақ елден.
Құлагердей аяқтан шалды ақынды
Санамызда сансыз көп сұрақ ерген.

Жазады ақын «Жетісу суреттерін»,
Табиғаттың өзіне үйреткенін.
Сағ ауасы, бұлағы, сайраған құс
Әсем гүлдер, әдемі жидектерін.

Өлең-сөзі – ұрпаққа жинағаны,
Мұрасы оның лайық – сыйға бөрі.
Өрлігі мен теңдігін таныттырған
Өзіндей боп асқар шың – «Гималайы»

Меликам РАХИМЖАНОВА,
Жаркент жоғары педагогикалық
колледжі студенті.

ДӘСТҮРЛІ АШЫТЫЛҒАН СҮТ ӨНІМДЕРІМІЗ – ҰЛТТЫҚ БАЙЛЫҒЫМЫЗ

Маржан СЫДЫКАНОВА,
педагогика ғылымдарының
магистрі. Биотехнология
зертханасының кіші
ғылыми қызметкері.

Жадыра САҒЫМАН,
биоинженерия бойынша
философия докторы.
I. Жансүгіров атындағы Жетісу
университетінің Биотехнология
зертханасының меңгерушісі.

Аяулым МУРАТБЕКОВА,
жаратылыста-
ну ғылымдарының
магистрі. Биотехнология
зертханасының кіші
ғылыми қызметкері.

Медицина ғылымының атасы атанған Авиценна «Адам баласы үшін ең жақсы, ең маңызды тағам – сүт тағамдары» деген екен. Қымыз, шұбат, айран қатарлы дәстүрлі ашытылған (ферменттелген) сүт өнімдеріміз денсаулықты қорғау қасиеттерімен де, қоректік құндылығы жағынан да ел арасында жақсы сипатталады. Дәстүрлі сүт өнімдерінің адамдарға жағымды дәмі мен иісінің болуы оларды ашытатын микроорганизмдерге тікелей байланысты болады. Яғни олардың құрамында бірегей микробтық қауымдастық бар. Олар осы өнімдердің дәмінің, иісінің, қоректік құндылықтарының қалыптауында өте маңызды рөл атқарады. Қазіргі күнге дейін біздің дәстүрлі сүт өнімдерімізге байланысты зерттеулер әлі де ескі әдістермен жүргізіліп келеді. Оның үстіне, дәстүрлі сүт өнімдерін өндірістік көлемде сапалы өндіретін технология әзірленбеген. Соның салдары-

нан дәстүрлі сүт өнімдеріміздің биохимиялық қасиеттері жайлы мәліметтер жеткіліксіз. Өндіріс көлемі де аз, көбінесе ауылдық жерлерде, жеке отбасыларында шағын көлемде ғана дайындалатындықтан заманауи нарыққа шыға алмай отыр.

Жетісу университетінің Экология және биотехнология зерттеу институтының биотехнология зертханасының меңгерушісі, биоинженерия бойынша PhD Жадыра Сағыманның жетекшілігімен бірнеше дәстүрлі сүт өнімдерімізге жан-жақты зерттеу жұмыстары жүргізіліп келеді.

Бұл жұмыстар сүт өнімдерінен микробтарды бөліп алудың қарапайым әдістерінен бастап, метагеномика, метаболомика, түрлі микробиомдық талдау сияқты заманауи әдістерді қамтитын болады. Зерттеу нәтижесінде, бірнеше түрлі дәстүрлі сүт өнімдеріміздің микробтық, метаболиттік

профилі толық анықталып, ашыту процесін басқаруға болатын жаңа өнімдер мен заманауи өндірістік технологиялар дайындалады деп күтілуде.

Бұдан тыс зертхана ұжымы, экологиялық ортаны қорғау, денсаулық сақтау салаларында да микробиологиялық зерттеулерді ұйымдастыруды көздеп отыр.

Қазіргі уақытта зертхана қызметкерлері «Jas Ğalym» жас ғалымдардың ғылыми және ғылыми-техникалық қызметінің нәтижелерін коммерцияландыру жобаларын гранттық қаржыландыру аясында зерттеу жүргізуде. Жетісу облысының бірнеше аудандарында тұратын жергілікті отбасылардан жинап алынған Айран сынамаларынан сүт қышқылды бактерияларды бөліп алу, дәстүрлі және молекулалық генетика әдістерін қолданып идентификация жасау жұмыстары жүргізіліп жатыр.

Жетісу облысындағы Кербұлақ, Ақсу аудандарындағы бірнеше отбасылардан айран үлгілері алынды. Қазіргі таңда айран үлгілерінің микробтық құрамы зерттелуде.

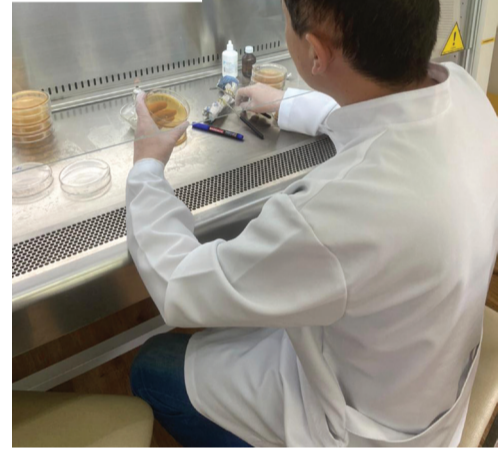
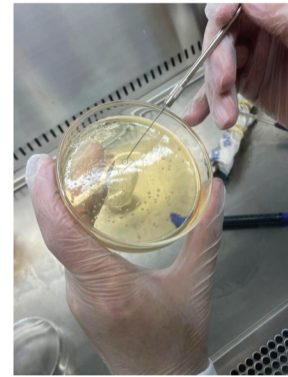
Жетісу өңірінің тіршілігі ауылшаруашылығымен тікелей байланысты болғандықтан, жергілікті тұрғындарда сүтті дәстүрлі жолмен ашытып пайдаланудың ұзақ уақыттық дәстүрі сақталған. Айран қазақ халқының ежелден келе жатқан дәстүрлі сусыны. Жетісу өңірінің жергілікті отбасыларында дәстүрлі жолмен ашытылған Айранның микробтық құрылымы әлі толық зерттелмеген. Сүт қышқылды бактериялардың жергілікті штамдарын алу, осы аталған дәстүрлі сүт өнімінің қауіпсіздігі мен сапасын арттыруда маңызы зор.

Биотехнология зертханасының негізгі мақсаты – Жетісу өңірінің аграрлық дамуына

үлес қосатын микробиологиялық зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу. Қазақстанда микробиологиялық зерттеулердің өндіріс экологиялық ортаны қорғау және денсаулық сақтау қатарлы салаларда қолданылуына үлес қосу.

Биотехнология зертханасының негізгі міндеттері:

- Аграрлық өртүрлі объектілерінің – судың, ауаның, топырақтың және сүтқышқылды өнімдердің микробиомын зерттеу;
- Микроорганизмдердің жоғары белсенді өндірістік штамдарын алу және пай-

далану;

- Микроорганизмдердің тіршілік әрекетіне негізделген технологиялық процестерді қарқындалу және өнім шығарудың жаңа әдістерін әзірлеу;

- Тұтынушылардың денсаулығы үшін қауіпсіз азық-түлік өнімдерін шығаруға қатысу.

СҮТ ТАҒАМДАРЫНЫҢ ПАЙДАСЫ

Ұлттық тағамдардың ішінде ежелгі және көпшілікке ортақ тағамның бірі ақ екені бәрімізге белгілі. «Ағы бардың бағы бар» деп қазақ халқы сүт тағамын бақыт, несібесі деп білген. Сүтті соншалық қасиеттеудің басты себебі – ол тіршілік арқауы, одан неше алуан құнарлы тағамдар әзірлеп, дастарқан молшылығын жасаған.

Сүт тағамдарынан қымыз, шұбат, құрт, ірімшік, қатық, айран, уыз, май, сүзбе тағы басқаларын күнделікті пайдаланамыз. Бұлардың барлығының да адам денсаулығына тигізер пайдасы мол.

Сүт – басқа ешқандай азық-түлік тең келмейтін аса бағалы тағамдық өнім. Өйткені организмге оның құрамды бөлігінің 95-98 пайызы сіңеді. Сондай-ақ сүт амин қышқылдарының, макро және микроэлементтерінің, витаминдерінің таптырмайтын көзі. Сүт және оның өнімдерінің құрамында жеңіл сіңетін құраушылар бар. Олар бізге кальцийді, дәрумендерді (A, B2, B1, E, D, C), сондай-ақ көптеген басқа қоректік құндылықтарды жеткізеді.

Сүттің жоғары қоректік қасиеттерін келесі деректерге қарап білуге болады: бір литр сүт құрамындағы белок мөлшері – 150 г., ол сиыр еті, немесе тауықтың 5 жұмыртқасы, немесе 1 кг. нан құрамындағы белокқа тең. Сүттің жарты литрі адамның амин қышқылдарына деген тәуліктік қажеттілігін қанағаттандырады, ал сүттің бір литрі адамның май, кальций, фосфор, рибофлавинге қажеттілігін толық, белокқа қажеттілігін жартылай, ал аскорбин қышқылы, ретинол, тиаминге қажеттілігінің 1/3 бөлігін қамтамасыз етеді екен.

Сүттің тағы бір қасиеті – түрлі азық-

түлікпен керемет үндесіп, адам тағамының биологиялық құндылығын көтереді. Жйткені сүт организмге түсетін қоректік заттардың көлемін арттырып қана қоймайды, сонымен бірге май, белок, көмірсу, минералды тұздар, тағы басқалармен бірлесіп, үндесе отырып, осы қоректік заттардың организмге сіңімділігін жақсартады.

Көк сүт - қаймағы алынған нәрі аз сүт. Қатырылған сүт- мұздатып ұзақ сақтайтын сүт. Майлы сүт -қаймақтан сары май айырағанда іркіліп шығатын қышқыл сүт. Оны кейде сол күйі сусын ретінде ішкен, кейде қайнатып ақірімшік жасаған. Шайқалған майды шынылау үшін суық суға салып сығымдаған, одан қалған

сүтті май сүтінің шалабы деп, кей жерлерде май шалап деп атаған.

Қатық – көбінесе қойдың, ешкі мен сиырдың қаймағы алынбаған сүтінен ұйытқан аса қою айран.

Сүзбе – жақсы ұйыған қатықты қапқа салып асып қойып, сорғытып сүзеді.

Айран – қой, сиыр сүтінен әзірленеді. Қатыққа қарағанда сұйық болады. Айран-шөл басуға таптырмайтын сусын.

Айран көже – бидай, тары, арпа, күріш жармаларынан жасалған көжеге айран қосып ашытылады немесе сүт қосып ұйытылады.

Қойыртпақ – қатыққа, айранға, қымызға, ішетін іркітке сүт немесе су қосып, торсыққа құйып, қанжығаға байлап жүріп далада ішетін ақ, сұйық айран.

Айран-шалап – айранға суық су қосып сапырып, шөлдегенде ішетін сусын. Айран-шалап деп кейде жалпы ақты да атаған.

Боза – ашыған сүт, айраннан әзірлеген сусын (ішімдік). Боза тары, бидай жармаларынан да ашытылады.

Іркіт – құрт қайнату, кейде майын алып, ірітіп сусынға ішу үшін сабаға, күбіге жинап ашытқан айран-қатық, шікі сүт. Іркіттің басын піскен сүттен ұйытып алып сабаға құяды да,

үстіне шікі сүт құйып жинай береді. Содан кейін оны пісіп, майын алады, қалған іркітіне құрт қайнатады, кейде іркітті пісіп, сапырып сусын орнына да ішеді.

Быршыма – ұйтқысы нашар болған немесе көп тұрып ашып кеткен айран, іркіт түрлері, одан көбінесе құрт қайнатылады.

Уыз – жаңа төлдеген малдың төлі емгеннен кейінгі алғашқы сүтінен пісіріледі. Өте дәмді ақірімшік болады. Төл емгеннен кейінгі сары уыз бүйенге, ішекке құйылып, етпен бірге пісіріледі.

Ірімшік – жаңа сауылған жылы сүтті мөйкепке ұйытып, одан кейін суалғанша қайнатады. Қайнауы жеткен ірімшік қызыл сарытүске айналады. Содан кейін оны сүзіп алып, дорбаға салып, желге, күнге қойып кептіреді. Кепкен ірімшік бұзылмайды, көп сақталады. Қонақ дастарқанына қойылатын өте дәмді, сүйкімді де бағалы ас. Кепкен ірімшікті түйіп жент жасайды, тұш бауырсақтың үстіне себеді.

Ақірімшік – сүтке айран қосып ірітіп қайнату арқылы әзірлейді. Кейде ашып қалған, өздігінен ұйыған сүттің айранын сүзу арқылы да ақірімшік жасалады.

Қымыз – қазақ халқының ұлттық тағамдарының ішіндегі ең құрметті дастарқан дәмінің бірі. Ол тек қана бие сүтінен ашытылады.

Саумал – биенің ашымаған сүті. Саумал өкпенің құрт ауруына шалдыққанын емдеуге қосымша ең қажет тағам ретінде көп қолданылады. Саумалдың тағамдық құндылығының жоғарлығы, оның ауыр дертке шалдыққан адамдардың еңсесін көтеретін тағам ретінде қолданылатынан-ақ байқауға болады.

Шұбат – түйе сүтінен өндірілді, бұл сусын қазақ аспаздығында кеңінен қолданылады. Түйенің сүтін ашыту арқылы дайындалынатын сусын.

СЕГОДНЯ МЫ РАССМОТРИМ ПРОРЫВНОЕ СОБЫТИЕ В МИРЕ АКАДЕМИЧЕСКОГО ОБМЕНА И МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА: ОТКРЫТИЕ ПРОГРАММЫ ДВОЙНОГО ДИПЛОМА МЕЖДУ ПОЛИТЕХНИЧЕСКИМ УНИВЕРСИТЕТОМ МАРКЕ И ЖЕТЫСУСКИМ УНИВЕРСИТЕТОМ. ЭТА ИННОВАЦИОННАЯ ПРОГРАММА ПРЕДОСТАВЛЯЕТ СТУДЕНТАМ УНИКАЛЬНУЮ ВОЗМОЖНОСТЬ ЗА 4 ГОДА ОБУЧЕНИЯ ПОЛУЧИТЬ ДИПЛОМЫ 2 ПРЕСТИЖНЫХ УНИВЕРСИТЕТОВ — КАЗАХСТАНСКОГО И ИТАЛЬЯНСКОГО.

ЧЛЕН ПРАВЛЕНИЯ – ПРОРЕКТОР ПО НАУЧНОЙ РАБОТЕ АЛЕФТИНА СЕМБАЕВНА БАХТАУЛОВА ПОДЕЛИЛАСЬ С ЧИТАТЕЛЯМИ «JETISU UNIVERSITY» ЭКСКЛЮЗИВНОЙ ИНФОРМАЦИЕЙ О ПРОГРАММЕ, ЕЁ ОСОБЕННОСТЯХ И ПЕРСПЕКТИВАХ, КОТОРЫЕ ОНА ОТКРЫВАЕТ ДЛЯ НАШИХ СТУДЕНТОВ.

НОВЫЕ ГОРИЗОНТЫ ОБРАЗОВАНИЯ

- Алефтина Сембаевна, расскажите, пожалуйста, что такое дудипломное образование?

- Дудипломное образование представляет собой уникальную возможность для студентов получить два диплома, обучаясь одновременно в двух различных высших учебных заведениях. Эта программа обучения отличается своим разнообразием: студенты могут изучать одну специальность в двух университетах или выбрать две разные образовательные программы. Часто такие программы реализуются в партнёрстве между казахстанскими и зарубежными вузами, что позволяет студентам сочетать лучшие образовательные практики и расширять свои академические и культурные горизонты.

- По каким образовательным направлениям действует данная программа в ЖУ? Какие специальности она охватывает?

- С 2000 года наш университет успешно реализует программу дудипломного образования, сотрудничая с рядом зарубежных вузов. В частности, мы сотрудничаем с Лингвистическо-техническим университетом в Польше, где студенты могут получить диплом по специальности «Қазақ тілі мен әдебиеті» в нашем университете и диплом по филологии в польском вузе.

Кроме того, у нас установлено партнёрство с Алтайским государственным университетом в России, где студенты могут обучаться по программам «Экология» и «Рациональное природопользование», получая знания и опыт, соответствующие международным стандартам.

В этом году мы начинаем новое сотрудничество с Политехническим университетом Марке в Итальянской Республике, что открывает перед нашими студентами ещё больше возможностей для получения качественного образования и развития в международном академическом пространстве.

- Расскажите, пожалуйста, подробнее про данный зарубежный вуз.

- Политехнический университет Марке, расположенный в историческом городе Анкона на побережье Адриатического моря, является государственным высшим учебным заведением Итальянской Республики. В соответствии с рейтингом Times Higher Education за 2024 год, университет занимает позиции между 601 и 800 местами. Особенно примечательно, что в области сельского хозяйства университет демонстрирует выдающиеся результаты, входя в топ-300 лучших вузов мира по версии рейтинга QS, что делает его привлекатель-

ным и эффективным партнером для нашего университета в рамках дудипломного образования.

- Что необходимо сделать, чтобы поступить?

- Наш университет установил плодотворное сотрудничество с Политехническим университетом Марке. В октябре 2023 года был под-

писан меморандум о взаимодействии, что положило начало активной работе по разработке дудипломного образования. Учитывая аграрный характер региона Жетысу, наш университет выбрал образовательную программу «Агрономия». В ответ, Политехнический университет Марке предложил программу бакалавриата «Сельскохозяйственные науки и технологии».

После тщательного обсуждения учебных программ и планов, в апреле этого года был подписан договор о реализации дудипломной программы. Это сотрудничество открывает новые горизонты для студентов, стремящихся к получению международного образования и профессионального развития в сфере агрономии и сельскохозяйственных наук.

- Какие документы необходимы при поступлении?

- Для успешного поступления на дудипломную программу кандидаты должны выполнить следующие условия: во-первых, набрать более 50-ти баллов на Едином Национальном Тестировании (ЕНТ), при этом обязательно сдать профильные экзамены по биологии и химии. Второе условие, предъявляемое Политехническим университетом Марке - это владение английским языком на уровне не ниже 5.5 по системе IELTS, что подтверждается соответствующим сертификатом.

Кроме того, начиная с 2024-2025 учебного

года, вводится альтернативный путь поступления на данную программу. Студенты I курса, которые успешно освоили цикл общеобразовательных дисциплин и имеют сертификат IELTS уровня 5.5, могут быть переведены на дудипломную программу. Это позволит им продолжить обучение в рамках дудипломной программы и за оставшиеся три года обучения получить два диплома.

- Расскажите, пожалуйста, как проходит процесс обучения?

- Процесс обучения по дудипломной программе, утвержденный в соответствии с договором, предусматривает следующие этапы:

• После зачисления на программу, студенты начинают обучение на II курсе в Жетысуском университете, который соответствует I курсу дудипломной программы.

• В течение II и III курсов дудипломной программы, итальянские ученые будут ежегодно приезжать для преподавания специализирован-

демического опыта.

- Программа двойного диплома охватывает лишь бакалавриат?

- На текущем этапе наш университет сосредоточен на реализации бакалаврских программ. Вместе с тем, мы рассматриваем возможность открытия филиала Политехнического университета Марке на базе нашего университета, что позволит расширить спектр предлагаемых образовательных программ.

- А что касается стоимости обучения? Стоит ли программа дудипломного образования дороже остальных программ обучения?

- В рамках согласованных условий, студенты, поступающие на программу двойного диплома, будут оплачивать обучение в соответствии с тарифами того университета, где они начинают свое образование. Это означает, что студенты нашего университета могут оплатить обучение либо за счет государственного образовательного гранта, либо по договору с университетом по установленной стоимости.

Партнерский итальянский университет предоставляет образование на бесплатной основе, при этом наш университет берет на себя обязательства по оплате регистрационного взноса для наших студентов. Таким образом, каждый студент, зачисленный на программу двойного диплома, производит оплату только один раз и только одному учебному заведению, но в результате получает два диплома — от обоих университетов.

- Стоит ли нам ожидать приезда иностранных профессоров и преподавателей?

- В соответствии с договоренностями, наш университет будет ежегодно принимать итальянских ученых. Мы уже определили список профессоров, которые посетят наш вуз в учебном году 2024-2025. Эти ученые, обладающие степенью докторов наук (PhD), будут преподавать две ключевые дисциплины, соответствующие нашим образовательным программам: в области «Энтомологии» и в области «Плодоводства».

- Может ли одна диссертация удовлетворять требованиям двух вузов-партнеров?

- Учебный план дудипломной программы был разработан на основе курса итальянского вуза, который традиционно рассчитан на трехлетнее обучение. Для соответствия государственным образовательным стандартам бакалавриата, мы дополнили его циклом общеобразовательных дисциплин. В завершение обучения студенты могут выбрать между сдачей итогового экзамена или написанием дипломной работы. Выполненная дипломная работа будет признана обоими университетами, что позволит студентам получить два

диплома.

Я думаю, эта информация будет полезна для студентов, стремящихся присоединиться к данной программе. Хочется пожелать всем абитуриентам и студентам, желающим пройти дудипломное обучение, прежде всего, владеть английским языком на достаточном уровне и иметь стремление к получению знаний. Это будет ключевым фактором их успеха в рамках данной программы.

- Спасибо большое!

Эта структура обучения обеспечивает студентам глубокое понимание предметной области и возможность международного ака-

диплома.

Я думаю, эта информация будет полезна для студентов, стремящихся присоединиться к данной программе. Хочется пожелать всем абитуриентам и студентам, желающим пройти дудипломное обучение, прежде всего, владеть английским языком на достаточном уровне и иметь стремление к получению знаний. Это будет ключевым фактором их успеха в рамках данной программы.

- Спасибо большое!

СЛОВА, МЕНЯЮЩИЕ СУДЬБЫ:

Вдохновляющие речи известных людей выпускникам вузов

ДЖИМ КЕРРИ

Киноактер, один из самых высокооплачиваемых комиков в мире.

Выступление для выпускников университета Махариши (Айова) 2014 г.

Страх будет сопровождать вас по жизни, но только вам решать, насколько долго. Вы можете всю жизнь воображать призраков, тревожась за свой будущий жизненный путь, но на этом пути будет только то, что происходит «здесь и сейчас». И решения, которые вы принимаете сейчас, могут быть основаны либо на страхе, либо на любви.

Многие из нас выбирают путь из чувства страха, прикрываясь практичностью. Наши истинные желания кажутся нам недостижимыми и несбыточными, так что мы не осмеливаемся просить об этом у Вселенной. Поверьте, я — доказательство того, что у Вселенной можно это попросить.

Мой отец мог стать великим комиком, но он не верил, что это возможно, поэтому он сделал осторожный выбор — выбрал «надёжную» работу бухгалтером. А когда мне было 12, его уволили с этой «надёжной» работы. Нашей семье пришлось делать всё,

чтобы выжить. Я многому научился у отца. И один из самых важных уроков — даже занимаясь нелюбимым делом, вы можете потерпеть неудачу! Попробуйте рискнуть и выбрать себе занятие по душе. Поскольку всё, чего вы добьётесь в жизни, умрёт и станет прахом. Останется только то, что было в вашем сердце и что заставляло его трепетать от радости. Всегда помните, что жизнь происходит не «с вами», а «для вас».

Я могу сказать, что всё дело в том, чтобы рассказать Вселенной о своём желании и работать над ним, не думая о том, в какой форме оно сбудется. Ваша задача не в том, чтобы попытаться понять, как это с вами случится, а в том, чтобы распахнуть дверь в своей голове, а когда дверь распахнётся в реальной жизни — просто войти в неё. И не бойтесь пропустить свою очередь — всегда найдётся другая открытая дверь. Они открываются постоянно.

Перед вами будет только два пути: любви или страха. Выберите любовь. И никогда не позволяйте страху настраивать вас против сердца.

Не думайте о конечном результате, следуйте зову своего сердца и наслаждайтесь путешествием.

чтобы выжить. Я многому научился у отца. И один из самых важных уроков — даже занимаясь нелюбимым делом, вы можете потерпеть неудачу! Попробуйте рискнуть и выбрать себе занятие по душе. Поскольку всё, чего вы добьётесь в жизни, умрёт и станет прахом. Останется только то, что было в вашем сердце и что заставляло его трепетать от радости. Всегда помните, что жизнь происходит не «с вами», а «для вас».

Я могу сказать, что всё дело в том, чтобы рассказать Вселенной о своём желании и работать над ним, не думая о том, в какой форме оно сбудется. Ваша задача не в том, чтобы попытаться понять, как это с вами случится, а в том, чтобы распахнуть дверь в своей голове, а когда дверь распахнётся в реальной жизни — просто войти в неё. И не бойтесь пропустить свою очередь — всегда найдётся другая открытая дверь. Они открываются постоянно.

Перед вами будет только два пути: любви или страха. Выберите любовь. И никогда не позволяйте страху настраивать вас против сердца.

Не думайте о конечном результате, следуйте зову своего сердца и наслаждайтесь путешествием.

ДЖОАН РОУЛИНГ

Британская писательница, автор серии романов о Гарри Поттере.

Речь перед выпускниками Гарвардского университета 2008 г.

Семь лет спустя после своего выпускного, я по любым меркам потерпела самый страшный провал. Мой брак распался, я осталась одна с ребёнком, без работы и денег. Я не собираюсь убеждать вас, что неудача — это здорово. Тот период моей жизни был самой чёрной полосой, и я никак не могла предположить, что это окажется сказкой со счастливым концом, как сейчас пишут в газетах. Но неудача освободила меня — мой главный страх уже осуществился, при этом я была жива, у меня была любимая дочка, старая печатная машинка и много идей. Если бы меня ждал успех в чём-то другом, возможно, я так и не набралась бы смелости заняться тем, что понастоящему люблю.

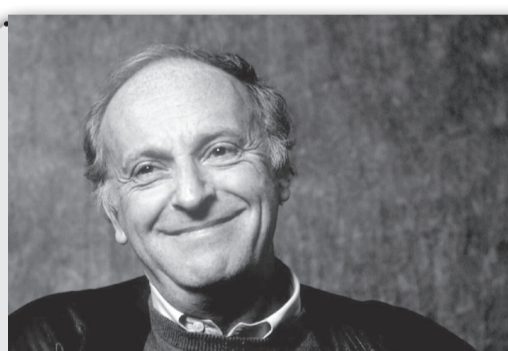
Избежать неудач невозможно, если только вы не живёте так осторожно, что это вообще трудно назвать жизнью. Правда, в этом случае вы терпите неудачу по определению. Ещё одно пожелание уважаемые выпускники. Если вы в будущем выберете использовать свое положение и влияние, чтобы поднять голос за тех, у кого его нет, отождествлять себя не только с властью

имущими, но и с бесправными, если сохраните способность вообразить себя на месте лишенных ваших привилегий, тогда прославлять ваше существование будут не только гордые вами семьи, но и тысячи и миллионы людей, чья жизнь вы изменили к лучшему. Нам не нужна магия, чтобы изменить мир. Нужная для этого сила уже внутри нас.

Последнее мое пожелание вам — обрести то, что уже было у меня в двадцать один год. Друзья, вместе с которыми я оканчивала университет, прошли со мной по жизни. Они — крестные моих детей и люди, к кому я могла обратиться в час невзгод. К выпускному нас связывало огромное взаимное расположение, общий опыт безвозвратно ушедшего времени. Так что сегодня я не смогу пожелать вам ничего лучшего, чем такая дружба.

Ну а завтра, даже если вы не припомните ни одного моего слова, вы вспомните слова Сенеки: «Жизнь подобна истории: важно не то, насколько она длинна, а то, как она хороша».

ИОСИФ БРОДСКИЙ

Поэт, драматург, лауреат Нобелевской премии по литературе.

Речь перед выпускниками Мичиганского университета 1988 г.

Старайтесь расширять свой словарь и обращаться с точностью вашего языка так, как вы обращаетесь с вашим банковским счетом. Уделяйте ему много внимания и старайтесь увеличить свои дивиденды. Цель в том, чтобы дать вам возможность выразить себя как можно полнее и точнее; одним словом, цель — ваше равновесие. Ибо накопление невыговоренного, невысказанного должным образом может привести к неврозу. Чтобы этого избежать, не обязательно превращаться в книжного червя. Надо просто приобрести словарь и читать его каждый день, а иногда — и книги стихов.

Старайтесь быть добрыми к своим родителям. Старайтесь не восставать против них, ибо, по всей вероятности, они умрут раньше вас, так что вы можете избавить себя, по крайней мере, от этого источника вины, если не горя. Если вам необходимо бунтовать, бунтуйте против тех,

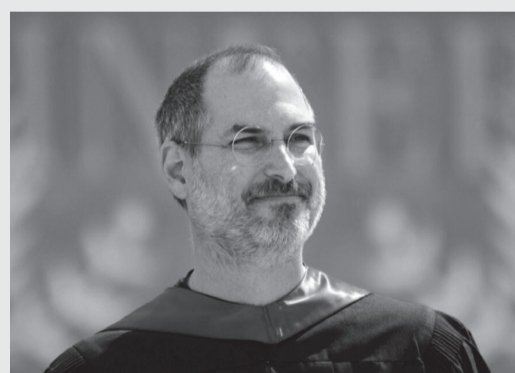
кто не столь легко раним. Родители — слишком близкая мишень (так же, впрочем, как братья, сестры, жены или мужья); дистанция такова, что вы не можете промахнуться.

Всячески избегайте приписывать себе статус жертвы. Из всех частей тела наиболее бдительно следите за вашим указательным пальцем, ибо он жаждет обличать. Указующий перст есть признак жертвы. Каким бы отвратительным ни было ваше положение, старайтесь не винить в этом внешние силы: историю, государство, начальство, расу, родителей, фазу луны, детство и т. д.

В момент, когда вы возлагаете вину на что-то, вы подрываете собственную решимость что-нибудь изменить...

Старайтесь не обращать внимания на тех, кто попытается сделать вашу жизнь несчастной. Таких будет много. Терпите их, если вы не можете их избежать, но как только вы избавитесь от них, забудьте о них немедленно. Прежде всего, старайтесь не рассказывать историй о несправедливом обращении, которое вы от них претерпели; избегайте этого, сколь бы сочувственной ни была ваша аудитория.

Рассказки такого рода продлевают существование ваших противников: весьма вероятно, они рассчитывают на то, что вы словоохотливы и сообщите о вашем опыте другим. Отношение один к одному не оправдывает усилия: ценно только эхо. Это главный принцип любого притеснителя, спонсируется ли он государством или руководствуется собственным я. Поэтому гоните или глушите эхо, не позволяйте событию, каким бы неприятным или значительным оно ни было, занимать больше времени, чем ему потребовалось, чтобы произойти.

СТИВ ДЖОБС

Изобретатель, предприниматель, сооснователь Apple и Pixar

Речь перед выпускниками Стэнфордского университета 2005 г.

В 30 лет меня с шумом уволили из компании, которую я же и основал. Всё, чему я посвятил свою сознательную жизнь, исчезло, я чувствовал себя опустошённым. Тогда я не понимал, что увольнение из Apple — это лучшее, что могло со мной случиться. Тяжкое бремя успеха сменилось лёгкостью — я опять стал новичком. С этого чувства начался один из самых творческих периодов в моей жизни. В течение пяти последующих лет я основал NeXT и Pixar и влюбился в прекрасную женщину, которая стала моей женой. Я уверен, что ниче-

го этого не случилось бы, если бы меня не уволили из Apple. Лекарство было кошмарным на вкус, но, похоже, пациент в нём нуждался. Иногда жизнь бьет вас кирпичом по голове. В такие моменты не теряйте веры! Я убежден, что единственной вещью, которая позволила мне двигаться дальше, была любовь к тому, что я делаю. Вам тоже нужно найти то, что вы сможете полюбить.

Продолжайте искать, пока не найдете. Не останавливайтесь.

Всегда помните! Ваше время ограничено, так что не тратьте его, проживая чью-то чужую жизнь. Не попадайте под власть догм — это то же самое, что жить по чужой указке. Не позволяйте шуму мнений других людей заглушить ваш собственный внутренний голос. И, самое главное, имейте смелость следовать своему сердцу и интуиции. Они каким-то непостижимым образом уже знают, кем именно вы на самом деле хотите стать. Все остальное — гораздо менее важно.

И напоследок, я пожелать вам, что желал всегда себе всю свою сознательную жизнь: «Всегда будьте голодными. Всегда будьте безрассудными».

ТАНЕЦ ДЛЯ ШУҒЫЛЫ АЙБЕКҚЫЗЫ - ЭТО НЕ ПРОСТО ДВИЖЕНИЕ ПОД МУЗЫКУ, А ЦЕЛЫЙ МИР, В КОТОРОМ ОНА НАХОДИТ СВОБОДУ САМОВЫРАЖЕНИЯ И СМЫСЛ ЖИЗНИ. В СВОИ 21 ГОД ОНА УЖЕ УСПЕЛА ЗАВОЕВАТЬ МНОЖЕСТВО ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ НАГРАД, ДОКАЗАВ СВОЙ ТАЛАНТ И МАСТЕРСТВО.

Но Шуғыла не останавливается на достигнутом - она является основателем танцевальной команды «Dance and beats» при Жетысуском университете, которая с гордостью представляет лицо вуза на республиканских сценах.

В интервью «Jetisy universiteti» Шуғыла поделилась, что танец для нее - это целый оазис в мире суеты, где она может полностью раскрыться и найти гармонию. Ее движения завораживают и вдохновляют, ведь в каждом па она вкладывает частичку своей души. Шуғыла - яркий пример того, как талант, трудолюбие и любовь к своему делу могут привести к большим достижениям.

- Добрый день! Расскажите, пожалуйста, что для Вас танец?

- Танец для меня - это неотъемлемая часть моей жизни, способ самовыражения и способность быть самой собой. Я не пред-

ситет, я наткнулась на объявление о наборе в танцевальный коллектив, и эта идея захватила меня. Возможность совместить главное увлечение в жизни с учебой мне очень импонировала. В преддверии кастинга я была полна воодушевления, представляя себя парящей на сцене, и была уверена, что пройду отбор. Тогда художественным руководителем была Мадина Оралбекова, и благодаря ее поддержке меня приняли в коллектив. С этого момента моя жизнь закружилась в ритмичном танцевальном вихре: новые знакомства, выступления, конкурсы, гастроли - всё это наполняло мои дни яркими красками и незабываемыми впечатлениями. Я с головой погрузилась в свое любимое дело, с легкостью сочетая учебу и страстное увлечение танцами, словно создавая невозможные па под музыку, ведомая вдохновением.

- Что Вы ищете в музыке, когда разрабатываете хореографию?

- Я к музыке подхожу так. Во-первых, всегда использую сильную, хорошую музыку. Во-вторых, стараюсь понять, может ли конкретная музыка существовать вне любого визуального ряда. Если музыка настолько самодостаточна, что кроме нее ничего больше не нужно, я не берусь за такую музыку. А

- Вы сейчас учитесь в университете, планируете работать по специальности или хотите связать будущее с танцами?

- Я учусь на IV курсе по специальности «Учитель английского языка». Но основное дело жизни я уже выбрала.

- Бывают ли у Вас дни, когда ничего не хочется? Где в такие моменты черпаете вдохновение?

- Иногда ты готов выжимать из себя все соки, а иногда нужно просто побыть в творческой атмосфере, напитаться энергией танца. Я это понимаю и никогда никого не прессую. Если человек не в настроении, он просто не сможет станцевать идеально, потому что танец - это состояние души, а не возможности вашего тела

- Какой вклад университета в жизнь танцевальной команды?

- Университет активно поддерживает нас. Мы имеем свою аудиторию, получаем финансирование на уровне пошива костюмов и выездов на конкурсы в другие города и мн.др. Это замечательно, что университет поддерживает студентов в их увлечениях и помогает им достигать своих целей.

- Как Вы поддерживаете тело в тонусе?

- Справиться с нагрузками мне помогает

ЖИЗНЬ В РИТМЕ ТАНЦА

ставляю себя без этого. Мне очень хочется, чтобы то, что я делаю, доставляло радость

ществуют в Африке или Австралии, танец является неотъемлемой частью их жизни.

Он служит средством общения с богами и друг с другом, а также выражением своих эмоций. Танцевать для них так же естественно, как дышать воздухом, но мы, современные люди, утратили эту связь с танцем.

Поэтому, если бы у меня была

если чувствую, что могу туда войти и взаимодействовать с музыкой, я хожу.

Я меломан, слушаю тонны новой музыки, и когда я понимаю, что какая-то песня постоянно крутится у меня в голове, я добавляю ее в свой танцевальный плейлист. Когда я слушаю музыку, я мало обращаю внимания на тексты. Больше всего мне запоминается мелодия, причем не обязательно самые очевидные ее фрагменты. Такие обрывки мелодий вдохновляют меня на танец

- Как у Вас рождаются идеи танцевальной постановки?

- Это сложный процесс, в котором часто проявляется эгоистическая направленность: ты стремишься выразить в своем творчестве то, что тебя беспокоит, и с чем ты сталкиваешься в

спорт, регулярные репетиции и тренировки и конечно же своевременный отдых. Я постоянно прислушиваюсь к своему телу, ощущениям в мышцах. Наблюдаю за состоянием стоп, коленей и спины.

- Какой совет Вы дадите начинающему танцору?

- Нужно действительно любить свое дело. Будьте неравнодушными, будьте азартными, будьте настоящими. Танец - это форма свободы, это возможность всегда оставаться восторженным десятилетним ребенком, без всяких страхов, без оглядок на других, без стеснения. Поэтому просто покажите, кто вы на самом деле: проходя прослушивание, сосредоточьтесь не на том, чтобы запомнить все движения, а на том, какие чувства вызывает у вас эта хореография. Очень важно показать, как вам нравится танцевать. Любый хореограф за каких-нибудь десять часов научит вас правильной последовательности движений, но вот преданность делу и любовь к танцу - это уже ваша задача.

Чем топтать ногами от злости, научись стелу

Фред Астер

Танец - это тайный язык души

Марта Грэхем

Танец - поэма, в ней каждое движение - слово

Мата Хари

Танец: Высший Разум в Свободнейшем из тел

Айседора Дункан

Танцоры - атлеты Бога

Альберт Эйнштейн

зрителям, коллегам, позволяло им забыть о своих проблемах и погрузиться в волшебную атмосферу искусства. Я хочу, чтобы наши танцевальные номера заставляли людей оторваться от земли и улететь к звездам.

Все мы, мне кажется, должны танцевать. К сожалению, мы часто забываем об этом. Когда мы были детьми, мы танцевали беззаботно, но по мере взросления мы стесняемся и разрешаем себе танцевать только в определенных местах, таких как клубы, уголки на свадьбах или дни рождения, где это "разрешено".

- А на самом деле можно везде?

- Конечно. Потому что это разговор тела. Когда мы танцуем, мы живем. Мне бы хотелось заставить всех танцевать, весь мир.

У диких племен, которые до сих пор су-

возможность, я бы ввела предмет "история танца" и танцевальные классы в каждой школе. Ведь мы учим детей писать, почему бы не научить их танцевать и наслаждаться движением под музыку? Дети запомнили бы это чувство раскрепощения, которое дает танец на всю жизнь.

- Расскажите, пожалуйста, о своём творческом пути

- Желание танцевать было всегда, сколько себя помню. Родители способствовали моему развитию, всегда были рядом и прислушивались к моему мнению, за что я им безмерно благодарна.

Спустя месяц после поступления в универ-

данный момент. При передаче своих чувств крайне важен жизненный опыт - все, что ты когда-либо читал, наблюдал или с кем общался - а также ассоциативное мышление, позволяющее преобразовать этот опыт в образы.

ГОЛОС МОЛОДЕЖИ

МОЛОДОЕ ПОКОЛЕНИЕ ВСЕГДА ОСТРО РЕАГИРУЕТ НА ПРОИСХОДЯЩИЕ В ОБЩЕСТВЕ ПРОЦЕССЫ. ОНИ ЧУТКО УЛАВЛИВАЮТ МАЛЕЙШИЕ ИЗМЕНЕНИЯ, КОТОРЫЕ ЧАСТО ОСТАЮТСЯ НЕЗАМЕЧЕННЫМИ ВЗРОСЛЫМ ПОКОЛЕНИЕМ.

В ЭТОЙ СТАТЬЕ МЫ ПРЕДОСТАВЛЯЕМ СЛОВО НАШИМ СТУДЕНТАМ, ЧТОБЫ УЗНАТЬ, ЧТО СЕГОДНЯ ВОЛНУЕТ ИХ, КАКИЕ ПРОБЛЕМЫ ОНИ СЧИТАЮТ НАИБОЛЕЕ ВАЖНЫМИ И ТРЕБУЮЩИМИ НЕЗАМЕДЛИТЕЛЬНОГО РЕШЕНИЯ.

ЧИТАЙТЕ ДАЛЕЕ, ЧТОБЫ УСЛЫШАТЬ ГОЛОС МОЛОДЕЖИ - ИСКРЕННИЙ, НЕРАВНОДУШНЫЙ, УСТРЕМЛЕННЫЙ В БУДУЩЕЕ.

**БОЙСЯ
РАВНОДУШНЫХ! ЭТО
С ИХ МОЛЧАЛИВОГО
СОГЛАСИЯ
СОВЕРШАЕТСЯ ВСЕ
ЗЛО НА ЗЕМЛЕ!**
Юлиус Фучик

НЕ (зачеркнуть) ПРИГОДЕН

В последнее время все чаще наблюдается тревожная тенденция, когда работодатели или их заместители, не объясняя логику своих действий, начинают переводить сотрудников предпенсионного и пенсионного возраста на более сложную и трудоемкую работу. Это происходит внезапно - человеку просто добавляют больше обязанностей, особенно если он лишен "родственной поддержки" или "влиятельной крыши".

Например, опытного продавца в магазине, который много лет успешно обслуживал клиентов на кассе, вдруг начинают переводить на обязанности товароведа, требующие физической активности и поднятия тяжестей. Это происходит без предварительного обсуждения или объяснения изменений в его рабочих обязанностях или вознаграждении, создавая неопределенность и неудовлетворенность у сотрудника.

Или охранника, работавшего в комфортных условиях здания с кондиционером в ¼ режиме, вдруг переводят на подвижную работу на улице в режиме 5/2 в разгар аномально жаркого лета. При этом работодатель не поясняет, изменятся ли условия оплаты труда. К сожалению таких примеров, великое множество.

Складывается впечатление, что начальство «между строк» намекает пожилым сотрудникам на то, что им уже пора на заслуженный отдых. Все это происходит без прямых нарушений трудового

законодательства, но вызывает вопросы с точки зрения элементарной человечности. Ведь такие действия работодателей, по сути, являются завуалированным «выживанием» пожилых людей с рабочих мест, что, согласитесь, нельзя назвать ни справедливым, ни этичным.

Решение проблемы требует комплексного подхода, как на уровне законодательства, так и на уровне корпоративной культуры для создания справедливой и уважительной трудовой среды для всех работников, вне зависимости от их возраста.

А ведь о профессиональной реализации пожилые люди в нашей стране лишены даже мечты, так как стереотипы и возрастистская дискриминация делают их невидимыми на рынке труда.

На мой взгляд, работодатели должны внимательно обсуждать любые изменения в рабочих обязанностях с работниками, особенно если они касаются пожилых сотрудников. Нужно ясно объяснить причины и последствия таких изменений.

Важно усилить законодательные механизмы, которые защищают права работников всех возрастных групп от дискриминации на основе возраста. Это может включать четкое определение и запрет на "возрастистскую" дискриминацию в рабочей среде.

Хава ХАНЧУКАЕВА.

За закрытыми дверями: как разрушить стену страха

Домашнее насилие — это серьезная и широко распространенная проблема. Оно затрагивает все слои общества, вне зависимости от возраста, пола, социального статуса или уровня образования. Домашнее насилие включает в себя физическое, эмоциональное, психологическое и экономическое насилие.

Истории жертв домашнего насилия нередко остаются за закрытыми дверями. Один из таких примеров — это история женщины, которую избивал бывший супруг. В сеть попали кадры происшествия, где на записи видно, как агрессивный мужчина преследует женщину и наносит удары по голове и телу. Последним ударом он, возможно, отправил ее вниз по лестнице (это не видно). "Пугает поведение парней, ждавших лифт — они просто наблюдали за избиением" — сообщает журналистка bizmedia, освещавшая ситуацию.

Не менее ужасает тот факт, что проигрыш любимой команды, может заставить представителей мужского пола избивать жен и детей. Статистика собрана на основании проходившего недавно назад Чемпионата мира по футболу. Правозащитные организации сообщают, что уровень домашнего

насилия в Англии растет на 38%, когда национальная сборная по футболу проигрывает. Выходит что, Чемпионат мира по футболу, способствует не только туризму, но и домашнему насилию.

В нашей стране ситуация не лучше. Согласно данным Комитета по правам человека ООН, около 17% женщин в Казахстане сталкивались с насилием со стороны партнера. По данным МВД Казахстана, в 2020 году было зарегистрировано более 10 000 случаев домашнего насилия, однако реальное число случаев может быть значительно выше.

Если вы или кто-то, кого вы знаете, столкнулся с домашним насилием, важно предпринять следующие шаги:

1. Обратиться за помощью. Позвоните на горячую линию для жертв домашнего насилия. В Казахстане действует несколько таких линий, где можно получить анонимную консультацию и поддержку. Если считаете это недостаточным, обращайтесь в фонды, по типу Nemolchi.kz.

2. Искать убежище. Если есть возможность, покиньте место, где происходит насилие. В крупных городах Казахстана работают кризисные центры и убежища для жертв домашнего насилия. Если нет возможности поехать в ближайший к вашему населенному пункту центр, попросите укрыть вас друзей или знакомых. Только учтите, чтобы насильник не знал этих людей лично, иначе ему не составит труда вас отыскать и вернуть назад.

3. Обратиться в полицию. Подайте заявление в правоохранительные органы. Закон о защите от домашнего насилия в Казахстане предусматривает меры для защиты жертв. Если же, полицейские не захотят принимать у вас заявление, можете идти в прокуратуру, подавать жалобу на некомпетентность сотрудников полиции.

4. Получить юридическую помощь. Воспользуйтесь услугами адвокатов и юридических консультантов, специализирующихся на делах о домашнем насилии. Пусть они помогут подать на развод, если вы состоите в браке или подать иск в суд на человека, с которым состоите в отношениях.

Несмотря на существующие законодательные меры и усилия неправительственных организаций, многие случаи насилия остаются незамеченными или не получают должного отклика со стороны властей и общества. Культурные и социальные стереотипы, патриархальные установки и недостаточная осведомленность о правах жертв усложняют ситуацию, создавая барьеры для поиска помощи и защиты.

Только совместными усилиями государства, общественных организаций и гражданского общества можно надеяться на снижение уровня домашнего насилия и создание безопасных условий для жизни и развития всех граждан в Казахстане.

Анастасия КРЯТ.

5-8 стр. подготовлены Аудой АХМЕТОВОЙ.

ЛУДОМАНИЯ В КАЗАХСТАНЕ: ЛИЧНЫЙ ВЗГЛЯД

Лудомания, или игровая зависимость, это серьезная проблема, которая разрушает жизнь многих людей. В нашей стране около 440 тысяч человек страдают от этой зависимости, и это только официальные данные.

Как корреспондент инклюзивного информационного портала и человек, передвигающийся на инвалидной коляске, я вижу эту проблему с особой остротой. Даже среди моих знакомых, таких же людей на колясках, есть те, кто страдает от лудомании. Для многих людей с ограниченными возможностями азартные игры становятся бегством от реальности и способом забыться. Но это временное облегчение часто приводит к еще большим проблемам. Молодые люди, зачастую не имеющие стабильного дохода и легко поддающиеся влиянию рекламы, становятся основной целевой аудиторией для букмекеров и онлайн-казино. Они теряют не только деньги, но и драгоценное время, которое могли бы потратить на образование, карьеру и саморазвитие.

С 2021 года власти Казахстана активно борются с

лудоманией. Они лишили лицензий 28 букмекерских контор и 6 тотализаторов, а также разработали новые законы, направленные на борьбу с игровой зависимостью. Был введен запрет на рекламу букмекерских контор и онлайн-казино, и повышен возраст для участия в азартных играх до 25 лет.

На мой взгляд, необходимо не только создавать законы, но и проводить информационные кампании, проводить психологические тренинги, чтобы люди знали о рисках азартных игр, и предоставлять помощь тем, кто уже попал в зависимость.

Особое внимание нужно уделить молодежи. Им нужны дополнительные возможности для самореализации, программы реабилитации и адаптации, которые помогут найти другие способы справляться с жизненными трудностями.

Лудомания — это серьезная проблема, и только совместными усилиями мы можем помочь тем, кто столкнулся с этой зависимостью, и предотвратить ее распространение в будущем. Кроме того, ещё одна тревожная проблема связана с микрокредитными организациями. Они дают деньги без разбора, что часто приводит к тому, что люди попадают в долговую яму, затягивая в неё всё своё окружение. Люди берут кредиты, надеясь, что отыграются, но это лишь усугубляет их положение. Игромены пытаются компенсировать свои потери, продолжают занимать деньги. Я считаю, что необходимо вводить строгие меры регулирования для таких организаций. Например, для получения микрокредита должно быть обязательным разрешение супруга или супруги.

Эльмира СМАГУЛОВА,
ЖҚ-311.

ҚҰРЫЛТАЙШЫ: І.ЖАНСҮГІРОВ АТЫНДАҒЫ ЖЕТІСУ УНИВЕРСИТЕТІ

- Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Коммуникация министрлігі, Байланыс, ақпараттандыру және бұқаралық ақпарат құралдары саласындағы мемлекеттік бақылау комитетінде 2018 жылғы 27 қарашада тіркеліп, № 17378-Г куәлігі берілген.
- «Жетісу университеті» газеті медиаорталықта теріліп, беттеледі.
- Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.
- Газет айына бір рет шығады.
- Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үйде, «Алматы - Болашақ» АҚ филиалы «Офсет» баспаханасында басылады.

Медиаорталық басшысы Баян Шаянбаева

Бас редактор: А. Иебекова
Тілші: С. Әшірбекова
Корректор: А. Ахметова
Дизайнер: Н. Елшібеков
Фотограф: Б. Таубалды

МЕКЕНЖАЙЫМЫЗ:

Талдықорған қаласы,
Жансүгіров көшесі, 187 а.
Байланыс телефоны: 12-00

Индекс 64568
Тапсырыс №851
Таралым 2000 дана